

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/184/2022
Identifikačné číslo spisu:	7120203048
Dátum vydania rozhodnutia:	13.12.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:7120203048.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Belka a členov senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a JUDr. Martina Holiča, v právnej veci navrhovateľky: F. F. B., bytom T. XXXX/XX, A., zastúpenej JUDr. Ingrid Kovalčukovou, advokátkou so sídlom Štúrova 22, Košice a manžela navrhovateľky: D. X. B., bytom T. XXXX/XX, A., korešpondenčná adresa: K. XX/X, Č. Z. K., zastúpeného spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Marcel Jurko, advokát, s.r.o., so sídlom Dominikánske námestie 11, Košice, v konaní o rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv a povinností k maloletej M. B., nar. XX.X.XXXX, zastúpenej kolíznym opatrovníkom Úradom práce, soc. vecí a rodiny Košice, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 11P/23/2020, o dovolaní otca maloletej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7CoP/23/2022 z 28. apríla 2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I rozsudkom č. k. 11P/23/2020-400 z 13. júla 2021 vo výroku I. rozhodol, že manželstvo účastníkov F. F. B. rod. F. a D. X. B. uzatvorené dňa 19.7.1997, zapísané v knihe manželstiev matričného úradu vo V. K., vo zväzku 9, ročník 1997, na strane 37, pod poradovým číslom 7, rozvádza. Vo výroku II. rozhodol, že maloletú M. B. zveruje do osobnej starostlivosti matky, ktorá ju bude zastupovať a spravovať jej majetok. Vo výroku III. rozhodol, že otec je povinný prispievať na výživu maloletej M. B. výživným vo výške 30% zo sumy životného minima na nezaopatrené neplnoleté dieťa podľa osobitného predpisu vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky a to od právoplatnosti výroku o rozvode manželstva. Vo výroku IV. rozhodol, že zakazuje otcovi stykať sa s maloletou M. B. ako aj kontaktovať maloletú písomne, telefonicky, elektronickou komunikáciou alebo inými prostriedkami. Vo výroku V. návrh na pozbavenie rodičovských práv zamietol. Vo výroku VI. rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 7 CoP/23/20212 z 28. apríla 2022 podľa § 387 ods. 1

Civilného sporového poriadku potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku IV. o zákaze styku otca s maloletou a zrušil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku III. o určení výživného pre maloletú a vec v tomto rozsahu vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Rozhodnutie, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku o zákaze styku otca s maloletou, odôvodnil tým, že súd prvej inštancie dostatočne zistil skutočný stav, posúdil ho podľa správnych ustanovení Zákona o rodine, v súlade s § 191 ods. 1 Civilného sporového poriadku vyhodnotil dôkazy, pričom starostlivo prihliadal na všetko, čo vyšlo za konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci, v dôsledku čoho je jeho rozhodnutie vo výroku o zákaze styku otca s maloletou presvedčivé a s jeho závermi sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil. Uviedol, že na základe obžaloby podanej Okresnou prokuratúrou Košice I na obvineného - otca maloletej je vedené trestné konanie pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) a b), ods. 3 písm. d) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) a j) Trestného zákona. Poukázal na to, že v priebehu konania sa maloletá, ktorá vzhľadom na svoj vek a rozumové schopnosti je schopná jednoznačne formulovať svoj názor, vyjadrila, že sa nechce s otcom stretávať, poukazujúc na jeho správanie k nej, ako aj k ostatným členom rodiny (matke a bratovi). Uvedené nevhodné správanie v určitej podobe otec pripustil, avšak odôvodnil to svojou diagnózou - anankastickou poruchou osobnosti.

3. Odvolací súd nepovažoval za relevantné odvolacie námietky otca, že z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie nevyplýva, z akého dôvodu ho súd považuje za hrozbu pre maloletú, a poukázal na bod 57 odôvodnenia rozsudku, kde súd prvej inštancie zreteľne definoval správanie otca, ktoré je dôvodom jeho nebezpečnosti pre maloletú. Nesúhlasil ani s tvrdením otca, že zákaz styku s dcérou môže mať trvalé a nenapraviteľné následky na ich vzájomný vzťah, poukazujúc na to, že práve ich súčasnou absenciou kontaktu bude maloletej vytvorený priestor vyliečiť sa zo psychických traum, ktoré boli správaním otca maloletej dlhodobo spôsobované, a možno predpokladať, že dôjde k zastaveniu ďalšej deštrukcii vzťahu medzi nimi. Aktuálne, od kedy bol styk neodkladným opatrením zakázaný, teda odkedy už maloletá nie je vystavená kontaktu s otcom, dochádza k stabilizácii jej stavu.

4. Odvolací súd dospel k rovnakému záveru ako súd prvej inštancie, že otcom navrhované ďalšie znalecké dokazovania a vypočúvania by rozhodne neboli v najlepšom záujme maloletej, ktorá potom čo otec na začiatku podal trestné oznámenie na matku za týranie, a ktoré nakoniec viedlo k trestnému stíhaniu samotného otca a podaniu obžaloby pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby, bola podrobená výsluchom, psychologickým vyšetreniam, znaleckým dokazovaniam v trestnom konaní a vypočutá bola aj v tomto civilnom konaní. Maloletá opakovane vyjadrila jednoznačnú vôľu nebyť nútená stretávať sa s otcom vzhľadom na jeho správanie počas ich spoločného bývania. Rovnako sa vyjadrila k zlepšeniu jej stavu potom, čo už s otcom nie je nútená bývať v spoločnej domácnosti a stretávať sa s ním. Odvolací súd dospel k záveru, že z vyjadrení maloletej, z výsledkov jej vyšetrení a záverov znalcov v trestnom konaní nebolo potvrdené, že by maloletá bola manipulovaná matkou.

5. Námietku otca, že maloletej počas výsluchu na pojednávaní neboli položené ním zostavené otázky, odvolací súd poukázaním na princíp proporcionality a na dlhodobé správanie otca voči maloletej vyhodnotil ako nedôvodnú, akcentujúc pritom aj prejavenu vôľu maloletej s otcom sa nekontaktovať. Rovnako správanie otca voči maloletej, ktoré spôsobilo, že maloletá otca odmieta, nemožno podľa odvolacieho súdu ospravedlniť ani jeho diagnózou, pretože z konania otca je zjavné, že otec namiesto toho, aby sa snažil nájsť spôsob ako zlepšiť svoje správanie tak, aby nespôsoboval psychické utrpenie iným, neustále len poukazoval na svoj zlý zdravotný stav a na problémy, ktoré mu z toho zdravotného stavu plynú.

6. Proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o zákaze styku otca s maloletou podal otec maloletej dovolanie a žiadal napadnutý rozsudok v tejto časti zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, pretože súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. So závermi odvolacieho súdu nesúhlasil a považoval ich za nesprávne. Namietal, že procesu chýbali znaky kontradiktórnosti, a to vo vzťahu k nevykonaniu ním navrhnutých

dôkazov. Poukazoval na to, že v konaní sa dožadoval vykonania znaleckého skúmania matky maloletej s preukázaním, či má podiel na stave maloletej a či jej správanie nie je nebezpečné pre zdravý vývoj maloletej. Tiež sa dožadoval vypočutia a položenia otázok maloletej v konaní pred súdom prvej inštancie, čo mu však nebolo umožnené, pričom maloletá vo svojom veku 16 rokov je dostatočne vyspelá na to, aby sa vedela riadne zúčastniť pojednávania a dokázala odpovedať na otázky sporových strán. Namietal, že súd prebral len znalecké posudky z trestného konania a nevykonal vlastné dokazovanie znaleckým posudkom. Do dnešného dňa otec nedostal odpoveď na podstatnú otázku, z akého dôvodu ho maloletá odmieta. Pokiaľ konajúci súd nemá odpoveď na túto otázku, nemôže tvrdiť, že stretávanie sa otca s maloletou nie je v jej záujme. Dovolateľ uviedol, že maloletá sa s ním odmieta stretávať jedine z dôvodu, že je to v záujme jej matky. Považoval za zásadné pochybenie súdu, že vo veci rozhodol len na základe dôkazov predložených navrhovateľkou a ex offio nevykonal žiadne dokazovanie.

7. V doplnení dovolania otec maloletej uviedol, že mu ide o morálnu očistu svojej povesti, nakoľko nie je žiadnym tyranom, nie je ani neliečiteľne psychicky chorý ani nebezpečný. Rozhodnutie odvolacieho súdu považoval za povrchné, vydané bez dokazovania, založené na slepej dôvere k matke maloletej. Uviedol, že matka maloletej bagatelizuje všetky jeho choroby a postihnutia. Poukazoval na proces priznávania právnej pomoci a ustanovovanie advokáta Centrom právnej pomoci a v tejto súvislosti aj na svoju nepriaznivú ekonomickú situáciu a zdravotné problémy. S dcérou (maloletou) podľa svojich slov nikdy zle nezaobchádzal, naopak, športoval s deťmi a učil sa s nimi.

8. Matka maloletej navrhla dovolanie ako neprípustné odmietnuť.

9. Kolízny opatrovník sa vo vyjadrení k dovolaniu stotožnil s napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu, ktoré je v najlepšom záujme maloletej.

10. Dovolanie podal otec maloletého dieťaťa vo veci upravenej v Civilnom mimosporovom poriadku. Vzájomný vzťah medzi Civilným mimosporovým poriadkom a Civilným sporovým poriadkom je vymedzený v § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 76 Civilného mimosporového poriadku neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci starostlivosti súdu o maloletých, prípustnosť dovolania otca maloletej bola posudzovaná podľa ustanovení Civilného sporového poriadku.

11. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 Civilného sporového poriadku) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 Civilného sporového poriadku) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie otca maloletej je potrebné odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá Civilného sporového poriadku) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

12. Dovolateľ prípustnosť svojho dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 alebo § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania je potrebné dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú

opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (§ 428 Civilného sporového poriadku). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 Civilného sporového poriadku je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

14. Ustanovenie § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

15. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku nie je významný subjektívny názor dovolateľa, tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľa, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

16. Dovolateľ podal dovolanie v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku proti potvrdzujúcemu výroku rozhodnutia odvolacieho súdu o zákaze styku otca s maloletou. Dovolacie námietky smerovali najmä k vykonanému dokazovaniu a hodnoteniu dôkazov súdmi nižších inštancií, k nedostatočne zistenému skutkovému stavu, nevykonaniu dôkazov navrhovaných dovolateľom (napr. znalecké vyšetrenie matky maloletej a jej vplyvu na maloletú, výsluch maloletej). Najvyšší súd uvádza, že (ani prípadné) nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (v tomto smere najvyšší súd poukazuje na naďalej opodstatnené závery vyjadrené v judikátoch R 37/1993 a R 125/1999, R 42/1993, R 6/2000).

17. K procesným právam účastníka konania nepatrí, aby bol súdom vykonaný každý ním navrhnutý dôkaz alebo dôkaz, o ktorom sa procesná strana subjektívne domnieva, že by mal byť súdom vykonaný. Rozhodovanie o tom, ktoré z dôkazov budú vykonané, patrí vždy výlučne súdu, a nie účastníkovi konania. Ak sa súd rozhodne, že určité dôkazy nevykoná (napríklad preto, že sú podľa jeho názoru pre vec nevýznamné alebo nadbytočné), nemôže to byť považované za postup znemožňujúci procesnej strane uskutočňovať jej procesné práva v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku.

18. Len skutočnosť, že súdy neakceptovali návrhy na vykonanie dokazovania predložené dovolateľom, nemôže sama osebe viesť k záveru o porušení jeho práv. Zásah do základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie by v tejto súvislosti podľa názoru dovolacieho súdu bolo možné konštatovať len vtedy, ak by záver všeobecného súdu o nevykonaní účastníkom navrhovaného dôkazu bol zjavne neodôvodnený, chýbala by mu predchádzajúca racionálna úvaha konajúceho súdu vychádzajúca z priebehu konania a stavu dokazovania v jeho rámci, či vtedy, ak by nevykonaním navrhnutého dôkazu bol účastník postavený do podstatne nevýhodnejšej pozície ako druhá strana v konaní (I. ÚS 350/08).

19. V posudzovanej veci z rozhodnutia odvolacieho súdu (rovnako aj súdu prvej inštancie) je zrejмый jeho myšlienkový postup pri hodnotení dôkazov, výsledkom ktorého boli určujúce skutkové závery, podľa ktorých nie je žiadúci, resp. možný styk maloletej s otcom. V odôvodnení rozhodnutia uviedol

okolnosti, ktoré vzal za preukázané a z ktorých vychádzal pri vyslovení svojich záverov, a tiež relevantne odôvodnil svoje závery o dostatočne zistenom skutočnom stave veci a nepotrebnosti vykonávania ďalšieho dokazovania. Podľa názoru dovolacieho súdu spôsob, akým odvolací súd (a pred ním súd prvej inštancie) dospel k rozhodujúcim záverom v prejednávanej veci, zodpovedá ustanoveniu § 185 a § 191 Civilného sporového poriadku v spojení s ustanovením § 35 až 38 Civilného mimosporového poriadku. Úvahy, ktorými sa v rámci hodnotenia dôkazov riadil, sú v súlade so zásadami formálnej logiky, pričom výsledok hodnotenia dôkazov zodpovedá tomu, čo malo byť nimi zistené.

20. Odvolací súd sa jasne vyjadril k otcom navrhovanému ďalšiemu znaleckému dokazovaniu a vypočúvaniu, ktoré by podľa jeho názoru rozhodne nebolo v najlepšom záujme maloletej, pričom za dostatočné pre objasnenie veci považoval všetky výsluchy, psychologické vyšetrenia, znalecké dokazovania, ktorým bola maloletá podrobená v trestnom konaní a tiež aj jej vypočutie v tomto civilnom konaní. Poukázal na to, že vykonaným znaleckým dokazovaním a psychologickým diagnostikovaním neboli u maloletej zistené sklony k lživosti a skresľovaniu skutočností, zo záverov znalcov nevyplývali ani závery o manipulovaní maloletej zo strany jej matky. Vzhľadom na uvedené zistenia a na primeranú vypestosť maloletej bolo podľa názoru dovolacieho súdu potrebné priznať relevanciu jednoznačne vyjadrenej vôle maloletej (prejavenej aj na pojednávaní v tomto konaní) nestretávať sa s otcom.

21. Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie otca maloletej nie je podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku prípustné, preto dovolanie v tejto časti ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku.

22. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa ustanovenia § 453 ods. 1 Civilného sporového poriadku v nadväznosti na ustanovenie § 52 Civilného mimosporového poriadku a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.